

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/224856,Oblawa-Augustowska-Najwieksza-powojenna-zbrodni-a-sowiecka-na-Polakach.html>
26.02.2026, 15:56

Oblawa Augustowska. Największa powojenna zbrodnia sowiecka na Polakach

W lipcu 1945 roku, dwa miesiące po zakończeniu działań wojennych w Europie, na północno-wschodnich terenach Rzeczypospolitej przeprowadzono operację wojskową, która do dziś pozostaje jedną z największych niewyjaśnionych zbrodni w powojennej historii Polski.

[Mały Katyń](#) [Oblawa Augustowska](#) [Zbrodnie komunistyczne](#) [Zbrodnie sowieckie](#)

Oblawa Augustowska – przeprowadzona przez Armię Czerwoną, jednostki NKWD oraz podporządkowane im służby – miała na celu rozbicie środowisk uznawanych za zagrożenie dla nowego porządku politycznego. Pomimo upływu pięćdziesięciu lat, los wielu zatrzymanych osób wciąż pozostaje nieznany, a dokumenty kluczowe dla zrozumienia przebiegu i skali operacji nadal nie zostały ujawnione. Szacuje się, że co najmniej ok. 600 Polaków zostało zamordowanych w nieznanym miejscu, a sprawcy nie ponieśli odpowiedzialności.

Kontekst historyczny i cel operacji

Tereny objęte Oblawą – Suwalszczyzna, Augustowszczyzna i Sejneńszczyzna – już wcześniej doświadczyły sowieckiego terroru w latach 1939–1941, po agresji ZSRS na Polskę. Deportacje, aresztowania i niszczenie lokalnych elit miały wówczas na celu zniszczenie struktur państwowych II RP. Po wycofaniu się Sowietów region znalazł się pod niemiecką okupacją, w czasie której prowadzono intensywną eksploatację gospodarczą, konfiskowano majątki, a tysiące osób wywożono na roboty przymusowe do Rzeszy.

W 1945 roku podobna logika eliminacji potencjalnych ośrodków oporu została powtórzona, tym razem z wykorzystaniem metod fizycznej likwidacji. Celem operacji nie była walka z uzbrojonym podziemiem, lecz rozbicie środowisk mogących stanowić zaplecze polityczne lub symboliczne dla oporu wobec narzuconej władzy. Represje objęły rolników, nauczycieli, członków organizacji młodzieżowych i byłych żołnierzy Armii Krajowej. Podstawą zatrzymań były zarówno wcześniejsze zaangażowanie niepodległościowe, jak i powiązania rodzinne czy środowiskowe.

Przebieg i skutki

Latem 1945 roku zatrzymano kilka tysięcy osób – szacuje się od 7 000 do 10 000 zatrzymanych. Wiele z nich po przesłuchaniach zostało zwolnionych, jednak co najmniej kilkuset uznanych zostało za „niebezpiecznych politycznie” i wywiezionych w nieznanne miejsca, prawdopodobnie poza granice Polski. Ich los do dziś pozostaje nieustalony, a miejsca pochówku nie zostały odnalezione. Operacja miała charakter polityczny i prewencyjny – miała doprowadzić do trwałego podporządkowania regionu i eliminacji potencjalnych ognisk oporu.

W Oblawie uczestniczyły siły 50 Armii 3 Frontu Białoruskiego Armii Czerwonej, jednostki Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych (NKWD) oraz 1 Frontu Nadbałtyckiego. Po stronie polskiej w operację zaangażowano funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa, oddziały Milicji Obywatelskiej, a także grupy specjalne złożone z byłych członków podziemia, którzy zadeklarowali lojalność wobec nowej władzy. Działania prowadzone były w sposób skoordynowany, z wykorzystaniem sił wojskowych, operacyjnych i administracyjnych, co czyniło Oblawę przedsięwzięciem o pełnym charakterze operacji represyjnej.

Struktury sowieckie realizowały to zadanie przy aktywnej współpracy niektórych przedstawicieli lokalnych władz oraz osób wywodzących się z wcześniejszych formacji podziemnych, które przeszły na stronę nowej władzy. Jednym z nich był Jan Szostak – dawny akowiec, który w okresie powojennym odegrał istotną rolę w aresztowaniach i przesłuchaniach. Pomimo relacji świadków i oskarżeń, nigdy nie został pociągnięty do odpowiedzialności.

Znaczenie społeczne i historyczne

Oblawa Augustowska była operacją o wymiarze nie tylko represyjnym, ale i symbolicznym. Regiony objęte działaniami były silnie związane z tradycją walki o niepodległość – w 1919 roku toczyło się tu powstanie sejneńskie, a w 1920 roku walki z bolszewikami. Pamięć o II Rzeczypospolitej, przechowywana w rodzinach, szkołach i lokalnych społecznościach, stanowiła istotną przeszkodę dla procesu sowietyzacji. Likwidując osoby związane z dawnym państwem, komunistyczna władza dążyła do naruszenia ciągłości tożsamościowej i do zaszczepienia nowego modelu lojalności. Represjom towarzyszył terror psychologiczny – milczenie, dezinformacja i zakaz publicznego upamiętniania zaginionych. Przez dziesięciolecia rodziny ofiar nie znały losu swoich bliskich, a władze PRL nie dopuszczały do upamiętniania i prowadzenia oficjalnych badań.

Stan badań i wyzwania współczesne

Pomimo upływu czasu, Oblawa Augustowska nadal stanowi temat badań historycznych, dokumentacyjnych i archeologicznych. Wciąż jednak zasadniczą przeszkodą jest brak dostępu do kluczowych dokumentów archiwalnych znajdujących się w Rosji i na Białorusi. Brak ten uniemożliwia pełne odtworzenie struktury decyzyjnej oraz skali operacji. Z perspektywy czasu Oblawa pozostaje nierozliczoną zbrodnią – otwartą sprawą, której ofiary nie zostały godnie upamiętnione, a sprawcy nie ponieśli żadnej odpowiedzialności. Rocznicą wydarzeń z lipca 1945 roku jest nie tylko okazją do wspomnienia, lecz również wezwaniem do kontynuacji działań dokumentacyjnych i edukacyjnych.

Hipotetyczne miejsca pochówku ofiar

W toku śledztwa prowadzonego przez Instytut Pamięci Narodowej wskazano potencjalne miejsca pochówku ofiar Oblawy Augustowskiej poza granicami Polski – przede wszystkim na terytorium dzisiejszej Białorusi. Na podstawie relacji świadków oraz analizy zdjęć lotniczych z lat powojennych, IPN zidentyfikował kilkadziesiąt lokalizacji, w tym okolice dawnej leśniczówki Giedź, znajdującej się ok. kilometra od granicy polsko-białoruskiej. Mimo prób nawiązania współpracy, władze białoruskie odmawiają zgody na przeprowadzenie prac archeologicznych i ekshumacyjnych. Jednocześnie brak dostępu do rosyjskich i białoruskich archiwów uniemożliwia dalsze postępy w śledztwie.

Instytut Pamięci Narodowej od lat prowadzi działania zmierzające do ustalenia tożsamości ofiar, ich losu oraz lokalizacji miejsc pochówku.

Więcej o śledztwie i postępie w pracach poszukiwawczych [TUTAJ](#).

Ponadto w ramach działań naukowych i edukacyjnych IPN publikuje książki o raz przygotowuje wystawy.

► [Oblawa Augustowska - materiały IPN](#)

► ODNALEZIONY i ZIDENTYFIKOWANY

Do tej pory IPN odnalazł i zidentyfikował jedną Ofiarę Oblawy Augustowskiej – ppor. Wacława

Sobolewskiego ps. „Sęk”, „Skała”.

sierż. zaw./ ppor cz.w. Sobolewski Wacław ps. „Sęk” „Skała”

Urodził się 12 sierpnia 1916 r. we wsi Topiłówka w pow. augustowskim. W 1932 przyjęty do Podoficerskiej Szkoły Piechoty dla Małoletnich w Śremie, po ukończeniu której został skierowany do 78 pp. w Baranowiczach. Podczas wojny obronnej 1939 walczył pod Mławą, a następnie w obronie Warszawy. Po kapitulacji dostał się do niewoli, z której zbiegł i powrócił w rodzinne strony. W 1940 r. został zatrzymany przez NKWD i osadzony w areszcie w Augustowie, a następnie w więzieniu w Grodnie, skąd wyszedł po opanowaniu miasta przez Niemców w czerwcu 1941. W sierpniu 1941 r. wstąpił do Związku Walki Zbrojnej, pełnił początkowo funkcję dowódcy plutonu w kompanii Piotra Milanowskiego ps. „Ćma”, a następnie jego zastępcy. W czerwcu 1942 zagrożony aresztowaniem, zorganizował oddział partyzancki, który wiosną 1943 r. połączono z oddziałem Walentego Klewiado ps. „Sęp”. Po zakończeniu akcji „Burza” i ustabilizowaniu się frontu zamieszkał we wsi Kamienna Nowa pow. Sokółka. Z rozkazu Komendanta Obwodu Armii Krajowej Obywatelskiej Augustów mianowany dowódcą kompanii na gminę Lipsk (krypt. „Jodły”) oraz oddziału partyzanckiego. Podczas „Obławy Lipcowej” „Sęk” przekazał swoich ludzi pod komendę sierż. Władysława Stefanowskiego ps. „Grom”, a sam wrócił na teren powiatu Sokółka. Zatrzymany przez Sowieców we wsi Kamienna Nowa, zginął zastrzelony podczas próby ucieczki spośród grupy Polaków aresztowanych i konwojowanych w ramach tzw. Obławy Augustowskiej.

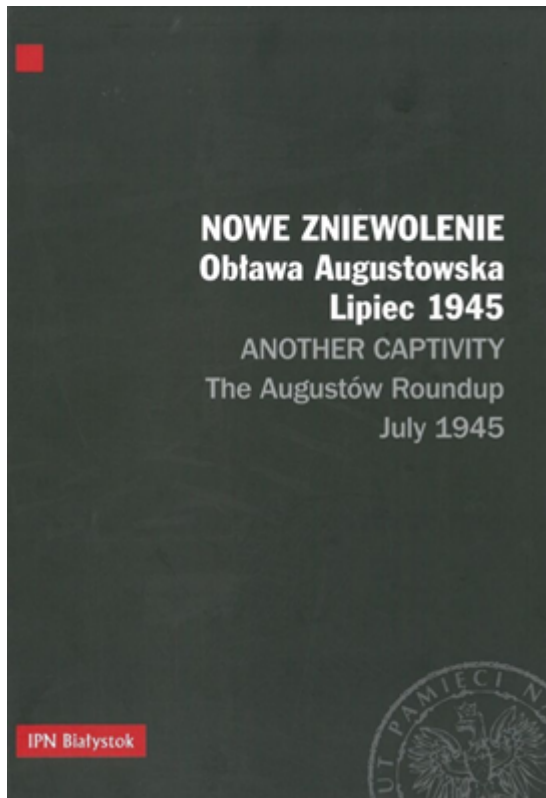
Szczątki Wacława Sobolewskiego zostały odnalezione w trakcie prac ekshumacyjnych prowadzonych przez IPN w październiku 2019 r. w okolicach miejscowości Osowy Grąd w powiecie augustowskim.

- ▶ [Portal polskie miesiące](#)
- [OfiaryPoszukiwania](#)
- [Śledztwo IPN](#)
- ▶ [Media - materiały do pobrania](#)
- ▶ [Obława Augustowska](#) (artykuły, audio/wideo w portalu [przystanekhistoria.pl](#))
- ▶ [Obława Augustowska](#) - materiały IPN: teksty, dokumenty, publikacje
- [Obława augustowska w lipcu 1945 roku](#)
- [Dzień Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej z lipca 1945 roku](#)
- [Obława Augustowska - materiały IPN](#)
- ▶ IPNtv
- [Obława reż. Beata Hyż-Czołpińska - film dokumentalny](#)

Alfabet Obławy Augustowskiej

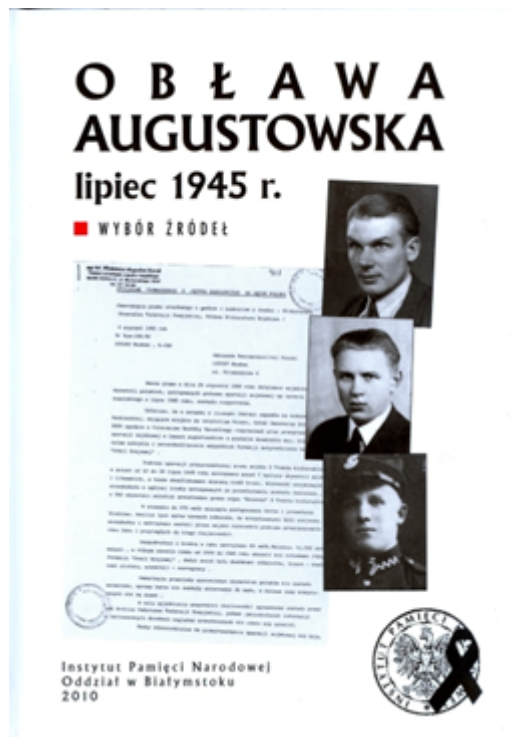
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 1](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 2](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 3](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 4](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 5](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 6](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 7](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 8](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 9](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 10](#)
- ["... i nigdy nie wrócili do domu". Alfabet Obławy Augustowskiej odc. 11](#)
- [80. rocznica Obławy Augustowskiej \[konferencja prasowa\]](#)
- [Ekspertyza. Obława Augustowska](#) - „Obława Augustowska” - odcinek cyklu filmowego „Ekspertyza”, wyprodukowany w 2021 r., zrealizowanego przez TVP Historia we współpracy z IPN oraz Instytutem Ekspertyz Sądowych w Krakowie
- [OBŁAWA AUGUSTOWSKA: Bez przedawnienia cz. 2 - konferencja naukowa](#)
- [Szlakiem obławy augustowskiej - objazdowe konwersatorium historyczne](#)
- [IPNtv Białystok - Rocznicą Obławy augustowskiej](#)
- ▶ Wydawnictwa IPN
- [Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945 / Another Captivity. The Augustów Roundup. July 1945, red. E. Rogalewska, Białystok 2016](#)

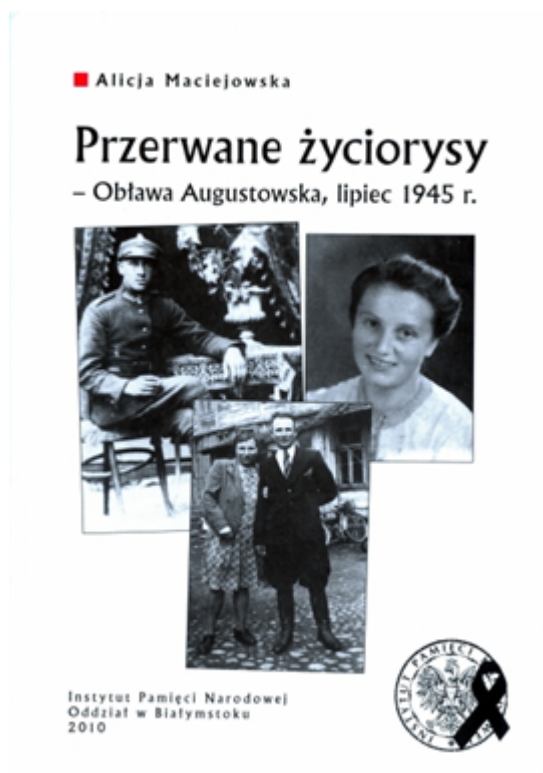
- [Marcin Zwolski, Śladami zbrodni okresu stalinowskiego w województwie białostockim, Białystok 2013](#)

- [Obława Augustowska - lipiec 1945 r. Wybór źródeł, red. Jan Jerzy Milewski, Anna Pyżewska, Białystok 2010](#)

- [Alicja Maciejowska, *Przerwane życiorysy. Obława Augustowska – lipiec 1945 r.*, Białystok 2010](#)

- [Obława Augustowska – lipiec 1945 r., red. E. Rogalewska, Białystok 2010. Wydawnictwo okolicznościowe](#)

► „Biuletyn IPN”

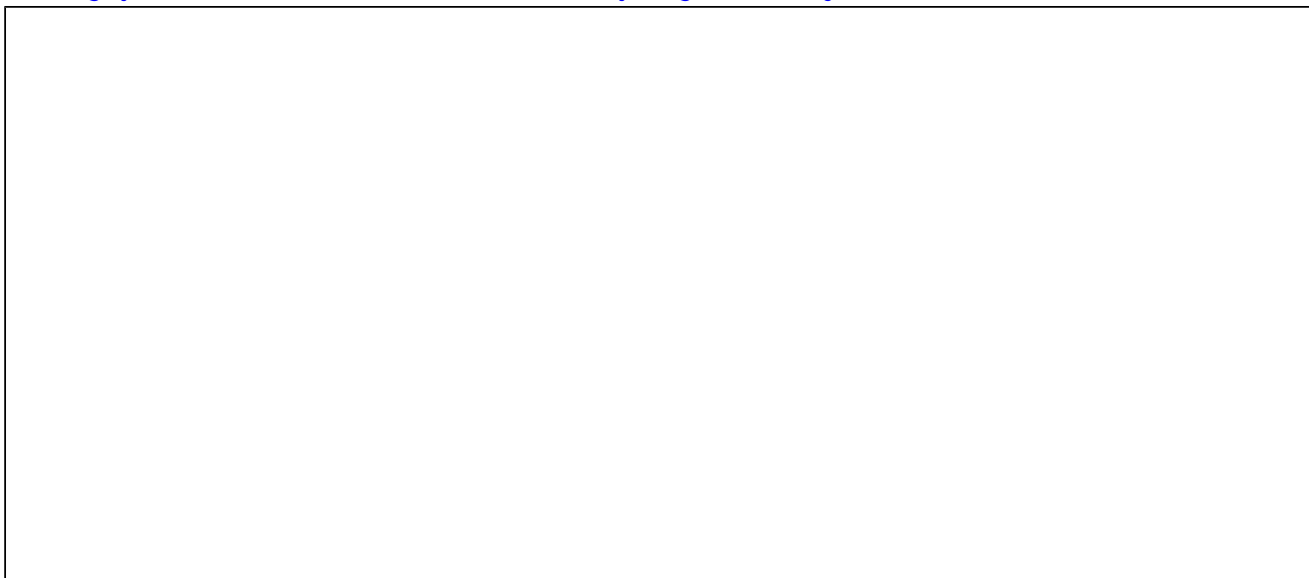
- [„Biuletyn IPN” nr 5/2022 - Zbrodnie spod czerwonej gwiazdy](#) - artykuł: Jarosław Schabieński - Obława Augustowska

► Dodatki historyczne do prasy

- [„Obława Augustowska” - prasowy dodatek historyczny z 7 lipca 2023 r. Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku do „Kuriera Porannego” i „Gazety Współczesnej”](#)
- [„Obława augustowska”. Prasowy dodatek historyczny z 8 lipca 2022 r. do „Kuriera Porannego” i „Gazety Współczesnej”, przygotowany we współpracy z Oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku](#)
- [„Ofiary Obławy Augustowskiej”](#) - dodatek historyczny IPN: „W Sieci”, 17-23 lipca 2017 r.
- [„Więzienia na Kresach 1941 i Obława Augustowska 1945”](#) - dodatek historyczny IPN do „Naszego Dziennika” z 29 lipca 2011 r. (Nr 7/2011)

► Wystawa

- [Wystawa „Obława Augustowska”](#) - do pobrania
- [„...i nigdy nie wrócili do domu. Alfabet Obławy Augustowskiej”](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy IPN – Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

media@ipn.gov.pl

AUDIO:

- 80. rocznica Obławy Augustowskiej – uroczystości rocznicowe: dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku
- Obława Augustowska – przebieg: dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku
- Obława Augustowska – udział ludowego Wojska Polskiego w likwidacji polskiego podziemia niepodległościowego – dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku
- Obława Augustowska – uroczystości rocznicowe i poszukiwania ofiar – dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Pliki do pobrania

[Obława Augustowska - przebieg - dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(mp3, 3.28 MB\)](#)

[Obława Augustowska - przebieg - dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(wav, 24.03 MB\)](#)

[Obława Augustowska - udział ludowego Wojska Polskiego w likwidacji polskiego podziemia niepodległościowego - dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(mp3, 1.08 MB\)](#)

[Obława Augustowska - udział ludowego Wojska Polskiego w likwidacji polskiego podziemia niepodległościowego - dr](#)

[Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(wav, 7.88 MB\)](#)

[80. rocznica Obławy Augustowskiej - uroczystości rocznicowe i poszukiwania ofiar - dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(mp3, 1.88 MB\)](#)

[Obława Augustowska - uroczystości rocznicowe i poszukiwania ofiar - dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(wav, 13.79 MB\)](#)

[80. rocznica Obławy Augustowskiej - uroczystości rocznicowe: dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(mp3, 1.29 MB\)](#)

[80. rocznica Obławy Augustowskiej - uroczystości rocznicowe: dr Marek Jedynak, dyrektor Oddziału IPN w Białymstoku \(wav, 24.03 MB\)](#)
